

A NAGYLÉTAI SZÓDAVÍZ

A XVIII. században Angliában és Svájcban történtek kísérletek a víz és gáz ($H_2O+CO_2=H_2CO_3$) nagy tételben történő előállítására.

A **szódavíz** (*szikvíz* szó eredete: a szódavíz készítéséhez felhasznált szénsavat tévesen a sziksóval azonosították) de az egyszerűen **szóda** elnevezés is pontatlan, mivel nem nátrium-karbonátot tartalmaz (mint például a borvizek, csevicék), hanem CO_2 -öt.

Magyarországon a tömeges előállítást **Jedlik Ányos** tudós - fizikus, feltaláló, oktató, bencés szerzetes 1829-ben kidolgozott eljárása tette lehetővé.

A mesterséges ásványvíz iránt hamarosan megnőtt a kereslet, sorra alakultak szikvízgyárak nem csak Budapesten, hanem vidéken is.

Nagylétán is régi hagyománya van a szódavíz gyártásának. Az 1900-as évek elejétől már volt „szódagyár” Nagylétán az Új utcán **Fehér Bálint** kisiparos tulajdonában, de írásos forrás említi **Rauchberger Márton** szikvízkészítőt is.

Az 1950-es években a kisipar megszüntetésével a Nagyléta és Vidéke Földművelésügyi Minisztérium működtetett szikvízüzemet és csatosüveg Bambi gyárat, kezdetben a szövetkezet Baross utcai udvarán, majd a Bem József utca 2.szám alatt, mely 1987-től **Tóth József** szikvízkészítő tulajdona lett, és 1988. március 21-én kezdte meg a ma is működő szódavízkészítést.

Kezdetben csak Létavértes területén értékesített 10 férőhelyes faladában vastagüveges- és alumínium ballonos szódát, amit lovasszekérrel szállított.

1992-től műanyag palackra tért át, ezzel egy időben már nem csak a helyi üzleteknek hanem a környező településekre is szállítani kezdett, a lovaskocsis terítést pedig felváltotta a furgonos gépjármű.

A termék töretlen napi fogyasztása Létavértesen, Pocsajban, Hosszúpályiban, Kokadon, Álmosdon, Bagamérban, Vámospércsen, Halápon, Nyíráb-rányban, Nyíracsádon, Nyírmártonfalván és Fülöpön indokolja, hogy ez a helyi hagyományokból induló és arra építkező 120 éve folyama-tosan előállított termék bekerüljön a Települési Értéktárba.”

Kiállítóhely is létesülhet

A **szikvízkészítés történetével**, a jelenlegi technológiai elvárásokkal kapcsolatos dokumentumok, valamint a **korábbi korokban használatos, mára muzeális értéket képviselő eszközök** Tóth József tulajdonában vannak, aki megvásárolta az egykori vízimalom, későbbi Zimberi csárda épületét, és tervei között szerepel, hogy az épületben lesznek megtekinthetők a nagylétai szódavízkészítés tárgyi emlékei.

Bár napjainkra nagyon elterjedt a palackozott ásványvíz beszerzése, de a környezettudatosan gondolkodó emberek mégis a cserélhető töltőüveges szódavizet részesítik előnyben.

Az javaslat összeállításához a szakmai információkat **Tóth József**, Gyár utcai lakos, szikvízkészítő szolgáltatta.

Vályiné Pápai Viola Települési Értéktár vezetője

A Képviselő-testület 2024. júniusi ülésén 23. értéként felvette a Települési Értéktárba a Nagylétai szódavizet az „Egészséges életmód” kategóriába.

